

MEMORANDUM 2014-2019 DIRECTIE MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN

9 actievoorstellen
voor de nieuwe Regering

BRUSSEL STEDELIJKE ONTWIKKELING
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

Verantwoordelijke uitgever

Arlette VERKRUYSSEN, Directeur-generaal van Brussel Stedelijke Ontwikkeling
CCN- Vooruitgangstraat, 80/1- 1035 BRUSSEL

Coördinatie eindredactie

Muriel Muret, Directie Monumenten en Landschappen, Brussel Stedelijke Ontwikkeling

Nederlandse vertaling

Michelle BALTES, Directie Vertaling, Brussel Gewestelijke Coördinatie

Graphische vormgeving en lay-out

Carine EFRATAS, cel Communicatie, Brussel Stedelijke Coördinatie
Sandrine CASTELAIN, Directie Monumenten en Landschappen, Brussel Stedelijke Ontwikkeling

Een terugblik op de legislatuur die ten einde loopt, is nodig vooraleer we de projecten van morgen schetsen. Het is duidelijk dat een groot deel van de voorgestelde acties in het memorandum 2009 van de Directie Monumenten en Landschappen werd opgestart of verwezenlijkt. In grote lijnen ging het om de voortzetting van de inventaris, de energie-uitdaging, de preventieve archeologie, het beheer van de unieke vergunning, de opvolging van de overtredingen en ten slotte de sensibilisering.

De inventaris heeft aanzienlijke vorderingen gemaakt en is op kruissnelheid gekomen, onder meer door bepaalde taken uit te besteden. De inventaris van het bouwkundig erfgoed bestrijkt echter nog niet het grootste deel van het grondgebied.

Voor de integratie van het luik 'energierenovatie' in het erfgoedbeheer werden studies opgestart als onmisbare basis voor een concrete actie. Deze aanpak moet nu worden voortgezet en veralgemeend.

Het beleid van preventieve archeologie werd systematisch ontwikkeld. Aangezien echter het aantal archeologische onderzoeken dat hieruit voortvloeit, almaar toeneemt, zal zich een financieringsprobleem stellen.

Het beheer van de unieke vergunningen verloopt nu beter, dankzij een intensievere samenwerking met de directie Stedenbouw (DS) en de aanstelling van een gemachtigde ambtenaar Erfgoed, wiens opdracht voorlopig beperkt is tot een gedeeltelijk beheer van de unieke vergunningen. Ook het BWRO werd gewijzigd om de opmaak van beheerplannen mogelijk te maken. De samenwerking tussen de DML en de KCML werd uitgeklaard zodat dubbele instructies voortaan vermeden worden.

De centralisatie van de overtredingen en de harmonisatie van de regelgeving voor erfgoed en stedenbouw werden opgestart. Een nieuwe regelgeving, die de administratieve boetes invoert, zal in voege treden op 1 augustus e.k.

De sensibilisering, een wettelijke opdracht van de DML, werd aanzienlijk versterkt. Dit kwam ten goede aan de informatie van de burger, onder meer door de publicatie van een tijdschrift dat voorbeeldverwezenlijkingen illustreert. De website daarentegen kon nog niet naar wens worden verbeterd.

De negen voorstellen die hierna volgen betreffen ofwel nieuwe oriëntaties, verbonden met de evolutie van de economische en institutionele context, ofwel projecten die de DML al heel lang na aan hart liggen maar die nog geen uitvoering gekend hebben door gebrek aan menselijke of financiële middelen, noodzakelijk voor de realisatie ervan.

Dit memorandum heeft de ambitie op een nuttige manier bij te dragen tot de uitwerking van een legislatuur project, en in het algemeen de reflectie te voeden over de toekomst van het verleden van ons Hoofdstedelijk Gewest.

Thierry Wauters
Directeur
Monumenten en Landschappen

Voorwoord	1
Opdrachten van de Directie Monumenten en Landschappen	4
Voorstel 1 :	
1. De reglementaire beschermingsmiddelen ontwerpen of verbeteren	7
Voorstel 2 :	
2. Het Brusselse erfgoed in al zijn aspecten beheren	8
Voorstel 3 :	
3. Het beheer van het Brusselse erfgoed	9-10
Voorstel 4:	
4. Vrijwaring van het erfgoed, herbestemming en energieprestatie met elkaar verzoenen	11
Voorstel 5:	
5. Het erfgoed, actor van economische en sociale ontwikkeling	12
Voorstel 6:	
6. De burger in al zijn diversiteit tegemoet treden	13
Voorstel 7:	
7. Het Brusselse erfgoed beter documenteren	14
Voorstel 8:	
8.Het erfgoed beter beschermen door synergieën tot stand te brengen met andere gewestelijke beleidslijnen.....	15
Voorstel 9 :	
9. De samenwerking met de gemeenten en tussen de gewestelijke besturen verbeteren voor de opwaardering van het erfgoed	16
Contactgegevens	18

Opdrachten van de Directie Monumenten en Landschappen

1. Het onroerend erfgoed identificeren en bestuderen via de opstelling en de geregelde actualisering van inventarissen en atlassen.
2. Het onroerend erfgoed wettelijk beschermen door middel van besluiten tot inschrijving op de bewaarlijst en tot bescherming van goederen waarvan de lijst wordt bijgehouden in een register.
3. Het erfgoed restaureren, beheren en vrijwaren door de opvolging van de werken vanaf de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning tot het einde van de werkzaamheden, door de toekenning van eventuele subsidies, door het in goede staat te behouden en zelfs op te waarderen en door de onderdrukking van elke vorm van overtreding.
4. Het secretariaat verzorgen van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en daarbij de voltallige zittingen voorbereiden en bijwonen en haar adviezen opstellen overeenkomstig het BWRO.
5. Archeologische opgravingen uitvoeren en de bewaring en herwaardering verzekeren van het archeologisch erfgoed dat in het gewest wordt ontdekt.
6. Actief meewerken aan Europese en internationale projecten om de samenwerking en de uitwisseling van informatie of goede praktijken tussen de staten aan te moedigen.
7. De documentatiebronnen van de directie bewaren en benutten.
8. De burger informeren en bewustmaken van de waarde en de rol van het erfgoed in de samenleving door middel van publicaties, tentoonstellingen, conferenties en animatieactiviteiten.

9 actievoorstellen voor de nieuwe Regering

1. De reglementaire beschermingsmiddelen ontwerpen of verbeteren

Het erfgoed dient vandaag te worden begrepen in zijn dimensie van bescherming van de leefomgeving en dus van het milieu in ruime zin. Erfgoed beperkt zich niet tot de wettelijk beschermde goederen of zelfs niet tot de inventaris, maar betreft hele wijken, lanen, stadsgezichten, landschappen, ... Om efficiënt te handelen ten voordele van het rijke Brusselse erfgoed, dient erfgoedbeleid samen te werken met stedenbouwbeleid en dient stedenbouwbeleid de verplichte bescherming op te nemen.

De wettelijke inventaris vastleggen via een 'urgentie' inventaris die voor het hele grondgebied van toepassing is.

De wetgever voorziet sinds 1993 het mechanisme van de 'alarmbel' zodat de goederen die opgenomen zijn in de gewestelijke erfgoedinventaris, de nodige aandacht en een aangepaste behandeling krijgen. Nochtans dienen de gemeenten, als een wettelijke inventaris met een lijst van goederen ontbreekt, een overgangsmaatregel toe te passen op de monumenten en de gehelen (art. 333 van het BWRO), die zij op een verschillende manier en soms slechts moeizaam inschatten, ten nadele van het erfgoed en van de burger. Na 20 jaar en na een omvangrijk inventarisatiewerk op de DML is het dus tijd om voor het Gewest een wettelijk hulpmiddel in te voeren, zowel voor het bebouwde als voor het natuurlijke erfgoed. Op die manier kunnen de deelinventarissen en de overgangsmaatregel van 1993 worden geschrapt (art. 333 van het BWRO), ontvangen de gemeenten een hulpmiddel voor de systematische en identieke toepassing van art. 209 van het BWRO met betrekking tot de effecten van de inventaris en worden al de aanvragen eerlijk behandeld. Deze 'urgentie' inventaris, die in kaart kan worden gebracht en op het internet kan worden gepubliceerd, zou zich baseren op de beschikbare gegevens, maar zou geleidelijk uitbreiden naarmate de 'wetenschappelijke', topografische en thematische inventarissen worden gepubliceerd en geactualiseerd, die moeten worden voortgezet.

Een beschermingstool met meer flexibiliteit bieden

Aanvankelijk werd de plaatsing op de bewaarlijst geïntroduceerd als een eerste niveau in de globale bescherming, zodat de goedkeuring snel een feit was. Er werd geen financiële steun door het gewest voorzien, tenzij momenteel een eventuele vrijstelling van onroerende voorheffing. Het beheer van een opgenomen goed verloopt in principe met meer soepelheid, vermits het niet verboden is om het geheel of gedeeltelijk af te breken als de omstandigheden dit verantwoorden. Deze tool is dus aangepast aan de bescherming van grote gehelen of goederen die zwaardere verbouwingen of aanpassingen vereisen (bv. het industriële erfgoed dat moet worden herbestemd, het hedendaagse erfgoed dat aan de normen moet worden aangepast, ...). Het kan ook de gelegenheid zijn om de creativiteit te stimuleren door de inbreng van de hedendaagse architectuur, want het behoud van het erfgoed van weleer betekent niet noodzakelijk dat de ontwikkeling van het erfgoed van morgen moet verhinderd worden. Om dit type beheer te versterken, stelt de DML voor om het eensluidende karakter van het KCML-advies over de projecten die te maken hebben met de goederen opgenomen in de bewaarlijst, te schrappen.

Hierbij dienen we op te merken dat slechts een minderheid van monumenten op de bewaarlijst werd ingeschreven - soms ondoordacht – evenals enkele gehelen en een grote meerderheid van de bomen. Het statuut van de vroegere vrijwaringen zal moeten worden onderzocht en eventueel herzien.

Middelen aanreiken voor een reglementaire geïntegreerde bescherming, samen met stedenbouw

De gebieden met hoog erfgoedgehalte die onder meer worden benadrukt door de gebieden van culturele, historische, esthetische waarde of voor stadsverfraaiing (GCHEWS) en bestudeerd door de inventaris, dienen bijzonder nauwgezet te worden beheerd, zowel voor het behoud van hun karakter als stedenbouwkundige geheel, als voor de kwaliteit van de bouwdetails. Het Gewest dient de uitvoering van de zonale verordeningen, die in bepaalde gemeenten werden ingevoerd, in al deze gebieden aan te moedigen en uit te breiden en toe te zien op de systematische integratie van de behoudsvorschriften. Die hebben betrekking zowel op de gebouwen, zelfs op hun interieur, als op de stedelijke ruimte. Dit houdt in dat deze tool voor stedenbouwbeheer dient te worden herzien of dat er een nieuwe moet worden gecreëerd.

2. Het Brusselse erfgoed in al zijn aspecten beheren

Een nieuwe bevoegdheid ontvangen

Het Gewest is bevoegd voor de roerende elementen die integraal deel uitmaken van het beschermde goed door hun materiële verankering, of omdat ze deel uitmaken van de decoratie, of omdat ze speciaal voor het goed ontworpen zijn. De grens is niet altijd makkelijk te bepalen. De gemeenschappen zijn weliswaar bevoegd voor de bescherming van het roerende erfgoed, maar de toestand op het bicommunautaire grondgebied van het gewest komt de helderheid niet ten goede.

De bescherming van het roerende erfgoed zou nog een residuaire bevoegdheid zijn van de federale staat. Op dit ogenblik is echter geen enkele instantie effectief en rechtstreeks bevoegd voor dit roerende erfgoed. Een studie over het onderwerp moet de huidige situatie verduidelijken en pistes voor een overheveling van bevoegdheid aanreiken. Het is de bedoeling dat het Gewest op termijn op zijn grondgebied bevoegd is voor roerend erfgoed. De kwestie van het beheer van archeologisch erfgoed dient eveneens te worden behandeld, zodra zij aan het licht wordt / werd gebracht.

Een gewestelijk erfgoeddepot uitbouwen

De DML beschikt al over een behoorlijke knowhow op het vlak van behoud en restauratie van archeologische voorwerpen die op het gewestelijke grondgebied de voorbije 25 jaar werden opgegraven. Zij zal haar opdracht moeten uitbreiden om met een wetenschappelijke en strikte aanpak een opslagruimte te creëren voor de materiële getuigen van het Brusselse erfgoed. Deze getuigen zijn artefacten die voortkomen uit archeologisch onderzoek (in de ondergrond en in de bebouwing), maar ook meubilair van gebouwen, getuigen van bouwmethodes en stukken van het natuurlijke erfgoed. Dit project is verbonden met de overdracht van de bevoegdheid voor roerend goed naar het Gewest. Om dit ontwerp te verwezenlijken, dient vooraf een studie te worden gemaakt (de verzamelingen en de elders bestaande opslagplaatsen inventariseren, bepalen welk materiaal wordt verzameld en welke verzamelingen worden samengesteld, om veilig te stellen dat enkel materiaal met een gewaarborgde afkomst wordt opgeslagen, de nodige oppervlakte bepalen, welk materiaal wordt verzameld en welke verzamelingen worden samengesteld, om veilig te stellen dat enkel materiaal met een gewaarborgde afkomst wordt opgeslagen, de nodige oppervlakte bepalen, maar ook de behoeften voor de bewaring en aan gekwalificeerd personeel per type verzameling / materiaal, ...). Het personeel dat momenteel belast is met het Laboratorium voor Archeologie, dient door de DML te worden aangeworven (momenteel werken zij in onderaanneming), het team en/of de externe samenwerkingsverbanden dienen te worden versterkt, en de opslagcapaciteit moet aanzienlijk worden uitgebreid.

Het begrip 'klein erfgoed' verruimen

Het begrip 'klein erfgoed' werd in het BWRO geïntroduceerd in 2009. Het verwijst naar de bijzonder opmerkelijke sierelementen voor de verfraaiing van de straatgevel en van de omheiningen en aan de straatzijde gelegen voortuintjes. Deze definitie zou met andere elementen kunnen worden uitgebreid, die het beeld van het Gewest beïnvloeden en de gemeenschap ten goede komen, en in een eerste fase met het begrip van de opmerkelijke bomen. Deze erkenning zou kunnen leiden tot specifieke ondersteuningsacties, en de weg kunnen vrijmaken voor de permanente of tijdelijke toekenning van premies.

Zich openstellen voor het geheugenerfgoed

Een Monument is, volgens het BWRO, art. 206, een merkwaardig werk met een historische, archeologische, artistieke, esthetische, wetenschappelijke, sociale, technische of volkskundige waarde. Deze definitie werd rechtstreeks ingegeven door de conventie van Granada in 1985, voor het behoud van het architecturale erfgoed van Europa. Deze definitie beoogt elke verwezenlijking waaraan de maatschappij een waarde 'toekent'. Bij haar toepassing op het Brusselse erfgoed zou ze dus het begrip 'plaatsen van herinnering' bij het grote publiek bekendmaken via een beschermingsbeleid dat aandacht zou besteden zowel aan de getuigeniswaarde als aan de architecturale en stedenbouwkundige waarde van de plek. Deze bekommernis is dezelfde als die in het Décret Mémoire van 2009 van de Federatie Wallonië-Brussel voor bepaalde aspecten met betrekking tot volkerenmoorden of oorlogsmisdaden. De recente procedures tot bescherming van de voormalige kelders van de Gestapo in Brussel zijn hiervan een goed voorbeeld.

3. Het beheer van het Brusselse erfgoed

Een snellere afgifte van unieke vergunningen ...

De invoering, bij de DML, van een nieuwe gemachtigde ambtenaar voor stedenbouwkundige vergunningen belast met Erfgoed, beoogde zowel de administratieve vereenvoudiging als, vooral, een betere opmaak van de erfgoedvoorwaarden bij de stedenbouwkundige vergunningen. Met het oog op een effectieve administratieve vereenvoudiging dienen al de unieke vergunning, die immers telkens de deskundigheid van de erfgoedsector vereisen, bij de DML te worden ingediend. Wat voor de burger een eenvoudige loketwijziging is, verlegt het zwaartepunt van de behandeling van de aanvragen en vermijdt een overbodig heen-en-weersturen van de dossiers. Daardoor kan de afgifte van vergunningen voor ingrepen met een beperkte stedenbouwkundige inzet - die een groot deel van de aanvragen uitmaken (zoals de uitstalramen en handelszaken van het Ilot Sacré) - sneller, binnen een strikte termijn gebeuren. Het samenwerkingsprotocol tussen de DS en de DML zal moeten worden aangepast. Dat vergt een reorganisatie van de interne menselijke en logistieke middelen van BSO, met name voor de oprichting van een gemeenschappelijke DS/DML-secretariaat voor unieke vergunningen.

... en van de premies voor het behoud van klein erfgoed

De bevoegdheid voor de toekenning van de kleinerfgoedpremies dient van de bevoegde Minister naar de administratie te worden overgeheveld om de procedures te vereenvoudigen en de behandelingsduur te verkorten.

Nieuwe beheerwijzen

Voor het beheer van de nieuwe, bovengenoemde erfgoedcategorieën (herinnerings- en roerend erfgoed) zijn aangepaste en flexibele tools nodig, zoals vergunningen, vermits het BWRO als enige vergunningsprocedure voor ingrepen op beschermde goederen momenteel de unieke vergunning voorziet, die op de stedenbouwkundige handelingen focust.

Het verantwoordelijkheidsbesef bij de eigenaars en de beheerders van beschermde goederen aanwakkeren om te komen tot een goed onderhoud en preventieve maatregelen te privilegiëren

Voorkomen is beter dan genezen. Daarom verkiezen de internationale charters over het behoud van erfgoed, met het Charter van Venetië op kop, steeds het onderhoud boven de restauratie van de goederen. Er komen externe 'erfgoedbewakers' (via een vzw), die erfgoedaudits organiseren voor de eigenaars en beheerders van beschermde goederen, om de voorkeur te geven aan ingrepen op het goed en om adviezen te verstrekken voor de EPB-verbetering door maatregelen die het meest met hun behoud overeenkomen. Een team van 5 mensen, en dus een budget van 300 000 EUR per jaar dienen te worden voorzien.

Er wordt een permanente monitoring van de gevrijwaarde goederen voorgesteld. Om zo goed mogelijk toe te zien op het gevrijwaarde vastgoedbestand, moeten we het eerst zo goed mogelijk kennen om zijn evolutie te volgen, en moeten we over een basis beschikken om preventief te handelen. Deze actie sluit aan bij die van de erfgoedbewakers en vereist eveneens bijkomende middelen.

Ter attentie van het grote publiek zullen technische en praktische fiches worden opgesteld om aan te zetten tot het beheer en het preventieve onderhoud, waarbij een beroep wordt gedaan op onderaanneming (Stadswinkel, bijvoorbeeld - 1 vte voorzien).

Erkenning

Om de kwaliteit te verbeteren van de interventies op het beschermde bouwkundig erfgoed, zou een erkenning nuttig zijn van de beroepsmensen die op de restauratiewerven actief zijn. Er bestaat al een categorie 'erfgoed' voor de aannemers en een erkenning door een beroepsvereniging voor restaurateurs. De erkenning die hier bedoeld wordt, is die naar het voorbeeld van de erkenningsprocedure van de opdrachthouders voor de effectenstudies, nl. op basis van verworven ervaring.

4. Vrijwaring van het erfgoed, herbestemming en energieprestatie met elkaar verzoenen

Vrijwaring van het erfgoed en EPB

Het zou paradoxaal zijn als erfgoedbeleid, dat per definitie duurzaam is, en respect voor het milieu elkaar uitsluiten. Erfgoed dient in de mate van het mogelijke te beantwoorden aan de vereiste om de uitstoot van kooldioxide terug te dringen. Het feit dat men een gevrijwaard historisch pand bewoont, betekent niet dat de energiefactuur hoog is - een idee die bij de burger nog steeds leeft. Om een genuanceerde toepassing van de EPB-ordonnantie te bevorderen die met deze goederen verenigbaar is, stimuleert de DML voorbeeldaanpassingen die de warmteprestatie van het bouwerfgoed verbeteren. Het gaat erom de intrinsieke kwaliteiten te herkennen en op te waarderen en isolatieprocedures toe te passen die de opmerkelijke kenmerken van dit erfgoed zo goed mogelijk vrijwaren. Deze aanpak dient uiteraard te worden uitgebreid tot niet-gevrijwaard historisch erfgoed. De DML zal hiertoe verschillende acties opstarten, gebaseerd op de sensibilisering en een betere kennis van de problematiek.

De best mogelijke manier om deze kwestie aan te pakken zodat ze niet blijft hangen binnen de kring van specialisten, is met de hulp van het gewestelijke hulpmiddel dat energiezuinig bouwen heeft geïmplementeerd, nl. de operatie Voorbeeldgebouwen - Batex van Leefmilieu Brussel. Via een samenwerking tussen BSO-DML en Leefmilieu Brussel in het kader van de samenstelling van deze bijzondere Batex-categorie 'erfgoed' zijn afspraken mogelijk over realistische minimumdrempels en aangepaste oplossingen om bij het erfgoed tot betere prestaties te komen.

De DML zal haar kennis ter zake nog verbeteren dankzij nieuwe algemene studies of bijzondere studies over al dan niet gevrijwaarde gebouwen. Praktisch moeten verschillende krachtlijnen worden overwogen:

- De studies van de DML, vooral wat betreft plannen voor erfgoedbeheer (beheerplannen van de tuinwijken Floréal-Le Logis en van de Moderne Wijk bijvoorbeeld), zullen praktische oplossingen onderzoeken.
- Via een samenwerking met Innoviris kan het onderzoek in de richting van nieuwe materialen en technieken worden gestuurd die verenigbaar zijn met respect voor het erfgoed en een redelijke kostprijs.
- De DML zal zich voor meer deskundigheid op het vlak van duurzame ontwikkeling en EPB-verbetering laten bijstaan door een adviesbureau, dat als 'derde raadgever' de impact objectificeert van de maatregelen die de ontwerpers voor de beschermde panden voorstellen..
- Ten slotte dienen de lessen die uit de praktische ervaringen, onderzoeken en studies ter zake worden getrokken, ten nutte te worden gemaakt en in de vorm van fiches te worden verspreid. Binnen de Stadswinkel kan een adviescel zelfs hulp verlenen aan de burger die begaan is met het behoud van de kwaliteit van zijn pand.

5. Het erfgoed, actor van economische en sociale ontwikkeling

Het erfgoed en het eraan gekoppelde vakmanschap: bouwen in de toekomst

Het is de bedoeling om een domein te betreden waarop onze Gewest zich tot nog toe nauwelijks heeft gewaagd: de beroepsopleiding van wie in de toekomst een actieve rol zal vervullen in gebouwkundig erfgoed (bouwberoepen). Het is belangrijk dat de vaardigheden die vereist zijn om in te grijpen op oude bebouwing (restauratie, renovatie, onderhoud, advies, energie, ...), worden ontwikkeld; dat knowhow wordt doorgegeven, talenten en roepingen worden opgespoord, kwalitatief werk wordt gesteund; dat plaatselijke tewerkstelling wordt gecreëerd; dat de internationale uitstraling van Brussel wordt gestimuleerd dankzij het behoud en de verfraaiing van de leefomgeving.

Deze doelstelling wordt bereikt via het verspreiden van informatie, de ontwikkeling van partnerships en het steunen van projecten. In concreto worden drie acties overwogen:

- De technische en beroepsscholen informeren over de beroepsmogelijkheden op het gebied van erfgoed; ze logistiek helpen bij hun opleidingen (contacten, informatie, openstellen van restauratiewerven, ...);
- Binnen het Brussels Beroepsreferentiecentrum voor de Bouwsector een afdeling ontwikkelen die zich toelegt op erfgoed;
- De modules 'beroepen' van de Erfgoedklassen ontwikkelen en diversifiëren.

Toerisme en Erfgoed

De kennis en de opwaardering van het erfgoed zijn onlosmakelijk verbonden met de toeristische promotie van ons Stadsgewest. In het kader van de 6e Staatshervorming en de overdracht van Toerisme naar het Gewest wordt de DML structureel betrokken bij de nieuwe instelling die met deze gewestmaterie belast wordt. Ze zal ook intenser samenwerken met het team van Visit Brussels, door haar kennis en haar verzamelingen in te zetten om inhoudelijke en achtergrondinformatie te bieden. Ze zal meewerken aan de cartografie van de plaatsen met toeristisch potentieel. De DML zal bijdragen tot de promotie van een verantwoord en duurzaam toerisme. Ze plant daarvoor verschillende acties:

- verscheidenheid brengen in de plaatsen die toegankelijk zijn voor het publiek. De spotlights zullen op bestaande of nog aan te leggen 'gewestelijke' sites moeten worden gericht: het voormalige Paleis van Keizer Karel, de Sint-Gorikshallen (waar de DML via onderaanneming of rechtstreekse productie jaarlijks tentoonstellingen moet verzorgen), ICSA (CIVA), het toekomstige Interpretatiecentrum van de Art Nouveau; daarnaast zullen privé-eigenaars van gevrijwaard goed er via specifieke fiscale aftrekmaatregelen toe worden aangezet om hun eigendom open te stellen;
- de erfgoedsites aanleggen om ze te beschermen tegen vernieling als gevolg van het toerisme, en de toeristen tot respect aanzette. Specifieke steunmaatregelen en subsidies voor de aanpassing van gevrijwaarde goederen kunnen worden overwogen, evenals een samenwerking met Visit Brussels voor de opmaak van een charter voor verantwoord toerisme;
- de toeristen een kwaliteitservaring bieden, een beleving van de site (veeleer sightfeeling dan sightseeing) door de organisatie van wandelingen en exclusieve bezoeken, voorziening voor het bezoek aan spectaculaire en/of zeer pedagogische restauratiewerven, ...;
- aanzetten tot de ontwikkeling van bijbehoren van het bezoek aan beroemde sites, met beklemtoning van andere perifere, minder bekende sites, van een andere manier van bezoeken, bijvoorbeeld dankzij bewegwijzering en de informatie over gevrijwaarde goederen, informatie over de hotels en B&B's met erfgoedwaarde. De bestemming van bepaalde erfgoedpanden als B&B of verhuur voor korte duur zal eveneens aangemoedigd worden (bv. het huis Saint-Cyr of het hotel Jamaer in Brussel).

6. De burger in al zijn diversiteit tegemoet treden

De pedagogie van het erfgoed: de kunst om door te geven, het plezier om te ontdekken

Het erfgoed wordt hier beschouwd als een kennis die moet worden doorgegeven, overdacht en bevraagd, die haar plaats vindt in de opvoeding. Die kennis moet dus gul worden doorgegeven en het erfgoed moet meer vertrouwd worden. We kunnen ons beter op de toekomst voorbereiden door het verleden te begrijpen aan de hand van sleutels waarmee we het heden ontcijferen.

De voorgestelde acties verruimen de bestaande projecten via de totstandkoming van een pool van erfgoedpedagogie en via de vorming van en de steun aan de pedagogen:

- Al de Brusselse scholieren de mogelijkheid bieden om minstens eens gedurende hun schooltijd te genieten van de Erfgoedklassen en Burgerschap.
- Het Interpretatiecentrum van de Art Nouveau bouwen, waar de gedemonteerde muur van het hotel Aubecq wordt tentoongesteld, en activiteiten ontwikkelen over het erfgoed van de 19e - begin 20e eeuw, de ontwikkeling van de stad, van bouwtechnieken en materialen. Uiteindelijk moet het een referentiecentrum voor Brussels erfgoed worden.
- Kennis ontwikkelen en verspreiden, bestemd voor gidsen, sprekers, onderwijzers en leerkrachten ... via de uitwerking van opleidingen, van het documentatiecentrum van de Erfgoedklassen, van het Interpretatiecentrum van de Art Nouveau.

Een gezellige, efficiënte en interactieve communicatie ontwikkelen met de burger

De DML dient hiertoe de nieuwe media te ontwikkelen via dewelke ze publicaties en informatie kan verspreiden.

Al de wetenschappelijke publicaties van de DML moeten daarom online beschikbaar zijn, van de inventarissen tot de opgravingsverslagen via de studies die aan de restauraties voorafgaan.

De DML zal ook e-book ontwikkelen om zijn publicaties in een nieuw format te verspreiden (Brussel, stad van Kunst en Geschiedenis, ...).

In het kader van de ontwikkeling van de gewestbevoegdheid voor Toerisme, en in samenwerking met Visit Brussels, zal de DML kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van apps voor tablet en smartphone. We denken daarbij aan historische en archeologische wandelingen in Brussel, waardoor de resultaten van de archeologische interventies en de opgegraven voorwerpen bij het brede publiek bekend raken, of waardoor gevrijwaarde goederen bekendheid krijgen.

Onze doelgroep beter leren kennen

De DML dient over een grondiger profiel van de eigenaars van de gevrijwaarde goederen te beschikken, dat verder gaat dan hun identiteit: welke zijn hun sociaal-economische kenmerken, wat is het aandeel van particulieren, ondernemingen en de overheid hierin, zijn ze in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gedomicilieerd of actief? Op basis van dit portret van de eigenaars ontstaat een beeld van hun inzicht in de stedenbouwkundige uitdagingen en een beeld van hun behoeften en verwachtingen ten aanzien van de DML. Uiteindelijk leidt dit uiteraard tot een betere communicatie, met minder misverstanden of conflicten. Intussen wordt gezocht naar een positiever statuut van het gevrijwaarde goed. Dit betekent tijdswinst in de opvolging van de dossiers, maar ook een beter imago voor de DML als openbare dienst. Dit onderzoek zou via onderaanneming moeten gebeuren.

Om de acties zo nauwkeurig mogelijk toe te spitsen, is ook een peiling van het profiel en van de verwachtingen van de burger interessant, zowel van de kenner ter zake als van de eenvoudige belangstellende, vooraleer een communicatie- en sensibilisatieproject wordt opgestart. Om de acties zo nauwkeurig mogelijk toe te spitsen, is ook een peiling van het profiel en van de verwachtingen van de burger interessant, zowel van de kenner ter zake als van de eenvoudige belangstellende, vooraleer een communicatie- en sensibilisatieproject wordt opgestart.

7. Het Brusselse erfgoed beter documenteren

De deskundigheid van de DML verdiepen

De DML dient haar deskundigheid te versterken door vaker beroep te doen op externe actoren en door aansluiting te zoeken bij de professionele en de academische wereld. Dit betreft zowel de restauratietechnieken als de verbetering van de EPB.

De bouwsector moet worden aangezet tot het zoeken naar oplossingen waarin het erfgoedluik geïntegreerd wordt in de renovatieaanpak van de bestaande bebouwing. Dit geldt bijzonder bij de energierenovatie, die een hoofddoelstelling geworden is. Hij zal met het WTCB moeten samenwerken voor de opmaak van technische infonota's, technische details, maar ook met de professionals, de betrokken ondernemers in de sector van de erfgoedrenovatie, o.m. om hun ervaringen te verwerken.

De DML zal aan de externe deskundigen onderzoeksprojecten kunnen voorstellen over een transversaal thema dat van pas komt bij de behandeling van steeds terugkerende gevallen.

Gegarandeerde financiering voor een preventieve archeologie, gelijklopend met de ontwikkeling van het gewest

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is vandaag sterk geëngageerd in een beleid van preventieve archeologie, die elke nieuwe werf aangrijpt om de kennis van het stadsverleden uit te breiden en te documenteren, en zelfs om nadelige vernielingen te voorkomen. De systematische evaluatie van de gevolgen van de werfprojecten op het archeologische potentieel heeft tot deze preventieve actie geleid.

Deze aanpak is mogelijk dankzij reeds ontwikkelde hulpmiddelen (atlas van het hele Gewest weldra online, erkenningen van de auteurs van archeologisch onderzoek). Om dit ambitieuze beleid te financieren, dient een fonds te worden opgericht dat door de opdrachtgevers wordt gespijsd en door het Gewest wordt beheerd. Dit zal steunen op het principe van de 'vernieler-betaler', naar het voorbeeld van wat in de omringende landen gebeurt, en in de geest van de verschillende Europese richtlijnen en conventies. Deze nieuwe middelen dragen ertoe bij dat de projectpromotoren de termijnen vlotter kunnen beheersen. Ze garanderen ook een snelle en wetenschappelijke documentatie van het archeologische erfgoed (boven en onder de grond) alvorens dit verdwenen zal zijn. De gegevens zorgen voor een betere kennis van ons Gewest, een kennis die ter beschikking van de burger zal worden gesteld.

Een ontmoetingsplatform voor beroepsmensen organiseren

De DML zal het initiatief nemen om studiedagen en colloquia te organiseren over specifieke thema's voor een vlottere uitwisseling van ideeën en goede praktijken met de andere Gewesten en Europese regio's, en met andere instellingen die met dezelfde vragen worden geconfronteerd. Dat kan bijvoorbeeld gaan om de problematiek van de verbetering van de EPB in de historische panden, maar ook om het inventarisbeleid of om andere aspecten die vandaag centrale uitdagingen vormen van de DML.

8. Het erfgoed beter beschermen door synergieën tot stand te brengen met andere gewestelijke beleidslijnen

Zoals ook het GPDO-ontwerp benadrukt, dient tussen de beleidstools voor territoriaal beheer van ons stadsgewest transversaler en meer complementair te worden gedacht.

Het Brusselse bouwbestand onderhouden, verfraaien en verbeteren

Niet-gevrijwaard erfgoed wordt opgewaardeerd dankzij verschillende gewestelijke steunmaatregelen zoals de premie Klein Erfgoed, opgenomen in het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening, en de premies voor gevelverfraaiing en voor renovatie, voorgesteld door de Brusselse Huisvestingscode. Om haar opdracht van erfgoedbehoud beter te vervullen, dient de DML synergieën te creëren met deze andere tools, en de reeds opgestarte samenwerking met de directie Huisvesting verder uit te bouwen. Er dienen ook verbanden te worden gecreëerd met de energiepremies van Leefmilieu Brussel. Tussen deze drie systemen van premies moeten gemeenschappelijke punten worden vastgelegd om de procedures en de regelgevingen samen te voegen (momenteel is bv. enkel de voorwaarde betreffende het inkomen gemeenschappelijk).

Om deze krachtlijn operationeel te maken, dringen zich voor de burger coherente informatieverstrekking en een administratieve vereenvoudiging op. Dit zou vorm krijgen via een uniek loket en via de opmaak van een uniek formulier. De ingrepen door de burger om zijn historisch pand te verbeteren, kunnen vroeger in het proces worden bijgestuurd aan de hand van technische fiches met praktische tips over technieken en over elementen die moeten worden opgewaardeerd; deze fiches zouden gemeenschappelijk zijn voor de verschillende besturen. Dit werk zou via onderaanneming worden uitgevoerd, bijvoorbeeld als voortzetting van de opdrachten van de Stadswinkel.

Biodiversiteit zo snel mogelijk in de gevrijwaarde gebouwen integreren

Dit verrast de niet-ingewijden telkens weer, maar het is bekend dat het Brusselse gewest over een grotere biodiversiteit beschikt dan heel wat gebieden buiten de stad, ondanks - of veeleer dankzij - zijn verstedelijking. Deze kwaliteit wordt nog versterkt door de bijzondere aandacht die de natuur vandaag krijgt. Welnu, de beschermde panden kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van deze biodiversiteit. Het erfgoedbeleid dient eveneens te worden geëvalueerd volgens zijn vermogen om harmonieus aan te sluiten bij de natuurlijke omgeving van plant en dier.

Een opvallend voorbeeld is de originele manier om uitwerpselen te bestrijden. Wie kan de duiven, die de natuursteen van de Sint-Michielskathedraal beschadigen, natuurlijker en efficiënter verjagen dan de slechtvalken die in de torens van de kathedraal wonen? Dit type creatieve oplossing dient te worden aangemoedigd. Het gaat om een nieuw aandachtspunt dat in de restauraties en in de beheerplannen moet worden verwerkt met het oog op een grotere complementariteit tussen de natuurordonnantie en de erfgoedordonnantie.

Waken over het roerend erfgoed van de erediensplaatsen

Er is een meer structurele samenwerking met het bestuur Plaatselijke Besturen nodig, niet enkel voor de herbestemmingsproblematiek van de kerkgebouwen, maar ook voor de problematiek van de roerende cultusvoorwerpen met erfgoedwaarde, waarvan het beheer onder de toezichthoudende functie van dit bestuur valt.

9. De samenwerking met de gemeenten en tussen de gewestelijke besturen verbeteren voor de opwaardering van het erfgoed

Tegenover de gemeenten

De DML zal haar samenwerking met de gemeenten versterken voor de uitvoering van haar regelgevende en andere acties. Deze samenwerking zal met name worden toegepast op de uitvoering van het beleid inzake preventieve archeologie en op de toepassing van de wettelijke inventaris. Deze algemene vragen, evenals thematische en technische vragen, zoals die welke vaak terugkomen op de overlegcommissie (probleem van gevelisolatie, opsplitsing van gebouwen, ...) worden ingediend vanuit een erfgoedperspectief, en behandeld tijdens de platformen Gewest/19 gemeenten.

Tegenover het Gewest

Ongeacht of het voor de uitwerking is van het project voor meer samenhang tussen de premies of voor de redelijke verbetering van de energieprestatie van gebouwen met erfgoedwaarde, dient een dialoog tot stand te komen op grond van een betere kennis van het werk, de technieken en hetgeen bij de verschillende partijen op het spel staat. Een nieuwe methode zou eventueel zijn de korte uitwisseling van ambtenaren, of de onderdompeling in stages gedurende enkele weken.

Contactgegevens

Brussel Stedelijke Ontwikkeling

(voorheen: Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting)

CCN - Vooruitgangstraat 80/1 - 1035 BRUSSEL

Tél. : 02.204.17.68/69 - Fax : 02.204.15.58

Info : broh.communication@gob.irisnet.be

www.broh.irisnet.be

Algemene Directie

Directeur - generaal : Arlette VERKRUYSEN

Directeur - Diensthoofd : Benoît PÉRILLEUX

Directie Monumenten en Landschappen (DML)

Directeur : Thierry WAUTERS

Tél. : 02.204.25.75 - Fax. : 02.204.15.22

Info : broh.monumenten@gob.irisnet.be

www.monument.irisnet.be

<https://www.facebook.com/BruxellesPatrimoinesErfgoedBrussel>

BRUSSEL STEDELIJKE ONTWIKKELING
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL